

титуты. В том или ином виде элита неизбежно складывается. Иначе говоря, те, кто принимает решения, определяющие общественную жизнь в национальном масштабе, и будут национальной элитой» [6, с. 21]. Такого рода определений немало в политологической литературе, но суть их одинакова: на первом плане стоят не духовные качества индивида, а его возможность влиять на дела общества, что часто предполагает иные качества.

Таким образом, можно сделать вывод, что в империи деградация элиты, превращение её из творческого меньшинства в правящее меньшинство, неизбежно. Воспрепятствовать этому процессу способно лишь подлинно гражданское общество управляемое правовым государством.

ЛИТЕРАТУРА

1. Амосов Н. М. Природа человека / Н. М. Амосов. – К.: Наукова думка, 1983. – 223 с.
2. Лосев А.Ф. История античной эстетики / Лосев А.Ф. – М.: Высшая школа, 1963. – С. 33–584.
3. Никитин Е.П. Феномен человеческого самоутверждения / Е.П. Никитин, Н.Е. Харламенкова. – СПб.: Алетейя, 2000. – 217 с.
4. Ростовцев М.И. Общество и хозяйство в Римской империи: в 2 т.; пер. с нем. И.П. Стреблова / М.И. Ростовцев. – СПб.: Наука, 2000. – Т.1. – 400 с.
5. Саллюстий Г.К. Письма к Цезарю-старцу о государственных делах: пер. с лат. С.Л. Утченко. Письмо 2. Приложение 1 / Г.К. Саллюстий // Утченко С.Л. Идеино-политическая борьба в Риме накануне падения республики. Из истории политических идей I в. до н.э. – М.: Изд-во АН СССР, 1952. – С. 243–257.
6. Танчер В.В. Теории неозлитизма в свете демократической трансформации и украинские реалии / В. В. Танчер. – Социс. – 1999. – № 10. – 16–26.
7. Титов В.Н. Политическая элита и проблемы политики / В.Н. Титов // Социс. – 1998. – № 7. – С. 109–115.
8. Томас Р. Дай, Л. Харман Зиглер. Демократия для элиты: введение в американскую политику / Дай Р. Томас, Зиглер Карман [пер. с англ. А.Ф. Горелова, Т.А. Карасова, И.М. Духанова]. – М.: Юрид. лит., 1984. – 320 с.
9. Тощенко Ж.Т. Элиты? Клань? Касты? Клики? Как назвать тех, кто правит нами? – Социс. – 1999. – № 11. – С. 123–132.

*К. Новікова,
студентка III курсу
Економіко-правового коледжу
Науковий керівник: Т. О. Крижановська,
кандидат філософськи наук, доцент,
Міжнародний гуманітарний університет*

ПРИРОДНИЙ ХАРАКТЕР СЛОВ'ЯНСЬКОЇ МІФОЛОГІЇ (НА ПРИКЛАДІ МІФУ ПРО ТОПОЛЮ)

Актуальність обраної теми полягає у зверненні до основ світогляду українського народу, а значить – дослідженні його міфологічної спадщини. Однією із складових такого дослідження є етимологічна складова. Етимологія (від грец. ἔτυμον – правда, істина і грец. λόγος – слово, наука) – розділ знань, який вивчає походження слів мови. Міфологічне пояснення походження українських

слів, на нашу думку має відкрити нові невивчені обрії світогляду не тільки давніх українців, але й сучасних.

Метою статті є розкриття природного характеру слов'янської міфології на прикладі стародавнього міфу про тополю.

Завдання, що впливають з поставленої мету будуть наступними: ознайомлення з міфом про тополю; аналіз походження назви дерева Тополя.

Міф про тополю є антропоморфічним, тобто – легендою, в якій предмети чи явища дійсності набувають людських рис [1]. Вони пов'язані з анімізмом – вірою в одухотворення сил природи, а тому дійовими особами в них виступають сонце, місяць, дерева, вітер, дощ, які можуть розмовляти, виконувати різні дії, допомагати чи шкодити людині. У своєму розвитку культура змінювалась, але назва деяких речей залишилась із часів міфів та повір'їв. Міф про тополю переказують у такому вигляді:

«Жили якось Житий і Добриня. І народилися в них дві прекрасні доньки – чарівні, мов богині. Одна донька з'явилася на світ у полі (якраз під час весняних робіт), тому й нарекли волхви дівчину Полянню (або Полею).

Поля була старшою сестрою. Вона була така гарна, що навіть старі волхви не могли відвести од неї погляду. Палко полюбив Полю один юнак з Роденя – прудконогий Стриба. Він був переможцем молодецьких змагань, багато подвигів Стриба учинив на честь красуні Полі й дістав право взяти її собі у жони. Та чарівну Полянню вздрів не тільки Стриба, сам Перун з небес побачив її вроду. І розтопилося враз серце громовержця. Уперше в своєму довгому вічному житті закохався грізний Бог Перун – Бог блискавки й грому.

– Бути Полянні богинею! – вигукнув Перун-громовержець так, що слова його почули всі поляни. Вбрали чарівну дівчину Полянню в самий найкращий одяг, заплели косу до п'ят. Та ось раптом задрижала земля. Люди од страху попадали навколішки. Лише Поляна стояла горда, наче богиня. І з'явився Перун усміхаючись, Бог-красень почав наближатися до чарівної Поляни.

– Прощай, кохана моя Полю! – скрикнув розпачливо в цей час Стриба, вихопив короткий мисливський меч і встромив його собі в серце.

Жахно скрикнув натовп. Жалібно зойкнула Поля. Спохмурнів Перун.

– Ні, не хочу, щоб на шлюбі моєму замість меду кров лилася. Хай же ти, прегарна Поляно, нікому не дістанешся! – прорік зі злістю громовержець і змахнув своїми стрілами. Замість неї постало дивовижне дерево – високе й тонке та струнке, як дівчина.

– То наша Поляна! – закричав хтось з родіїв, показуючи рукою на те дерево.

– То Поля, – відгукнулися інші.

– Що то за дерево? – допитувалися задні.

– Тополя, – відповіли їм.

Так і пристала до цього дерева назва – тополя, що поширилася по всій землі полянській» [2].

При розгляді цього міфу ми бачимо, що любов народу до природи, а також одухотворення природи, тобто анімізм, чітко просліджується у світосприйнятті українців. Цілі селища та міста бачили у предметах, в цьому випадку у дереві, рідну дитину, частину сім'ї, роду.

Завдяки цим віруванням люди відчували підтримку богів, що проходила крізь предмети, вони приносили жертви, чи як у випадку з тополею, що сама стала жертвним матеріалом. Це робилося для задобрення Перуна, для того щоб він послав дощ для доброго урожаю.

Також ми бачимо те наскільки люди боялися втрачати близьких та знаходили віддушини у предметах що нагадували б їм про людей яких вони загубили, щоб мати могла прийти до дерева у якому вона бачить свою любу доню, дівчина могла подивитися на птаха і побачити коханого, що не повернувся з боїв. Ці речі робили людей більш впевненими у своїй силі, могутності та діях, що було дуже важливо в умовах важкого життя українського народу.

В даному міфі ми також бачимо, що люди боялися та поважали богів, тому не перечили їм навіть якщо це було боляче та неприємно для них, але богів також бачили як милостивих господарів, що були справедливі по відношенню до віруючих та підкорених, але вони потребують жертв та того щоб про ці жертви люди пам'ятали на віка. Тому боги створюють дещо символічне і поширюють це по всій території для поклоніння їм, та інколи залякування люду.

Щодо ім'я дерева, то ми бачимо, що Поля (ім'я дівчини) їй дісталось через місце народження, тобто дівчина, що з'явилася на світ у полі. Приставка «то» з'явилася ж завдяки виголосам з натовпу людей, які були поруч з Полею коли її зробили деревом. Саме тому ці дерева – гарні, тендітні мов найпрекрасніша дівчина, що навіки буде одна через свою вроду, стояти в полі та нагадувати про справедливість, доброту та силу богів.

Таким чином, можна побачити, що проаналізувавши міф про тополею ми бачимо наскільки сильно люди вірували у магічну силу речей та природи, наскільки боялися та поклонялися богам і вірили у жертво приношення, та в те, що навіть після смерті близька людина буде поруч, буде слугувати «містком» між світом людей та богів. Завдяки цьому люди навіть при дуже тяжкій долі були сильними та вірними.

Також українським міфам завжди притаманна історія любові і цей міф не виключення. Також притаманне покарання жінки та звинувачення її у всіх бідах, навіть за красу жінок карали, тут чітко просліджується проблематика дискримінації та подання жінки як грошового еквіваленту та жертвника. Це можна розглядати у діях матері, що як та-Поля має приносити себе в жертву за свою дитину чи свій рід.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коротка характеристика тематичних груп легенд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.e-reading.bz/chapter.php/1006554/123/Lanovik_-_Ukrainska_usna_narodna_tvorchist.html
2. Мифы, легенды, байки [Электронный ресурс] // Народная мудрость. – Режим доступа: <http://podskazok.net/legendyi-mifyi-bayki/mif-divchina-topolya-viniknennya-dereva-topol.html>